

IEVADRAKSTS

Pamatojoties uz regulāro tautsaimniecības un monetāro analīzi, Padome 2010. gada 5. augusta sanāksmē atzina pašreizējās galvenās ECB procentu likmes par atbilstošām un tāpēc nolēma tās nemainīt. Ņemot vērā visu jauno informāciju, kas kļuvusi pieejama kopš Padomes 2010. gada 8. jūlija sanāksmes, gaidāms, ka politikai svarīgajā vidējā termiņā cenu norises joprojām būs mērenas, jo tās labvēlīgi ietekmēs nelielais iekšzemes cenu spiediens. Pieejamie tautsaimniecības dati un uz apsekojumiem pamatotie rādītāji liecina, ka 2010. gada 2. ceturksnī ekonomiskā aktivitāte kļuvusi spēcīgāka un pieejamie 3. ceturkšņa dati ir labāki, nekā gaidīts. Ņemot vērā vairākus īslaicīgus faktorus, Padome paredz, ka arī turpmāk euro zonas tautsaimniecības izaugsmes temps būs mērens un joprojām nevienmērīgs nenoteiktības apstākļos. Monetārās analīzes rezultāti apstiprina, ka vidējā termiņā saglabājas ierobežots inflācijas spiediens, – par to liecina monetāro rādītāju un kredītu atlikuma nelielais kāpums. Kopumā Padome gaida, ka vidējā termiņā tiks saglabāta cenu stabilitāte, tādējādi veicinot euro zonas mājsaimniecību pirktspēju. Inflācijas gaidas joprojām tiek stingri noturētas līmenī, kas atbilst mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Noturīga inflācijas gaidu stabilizācija joprojām ir ļoti būtiska.

Monetārās politikas ietvaros tiks darīts viss nepieciešamais, lai euro zonā vidējā termiņā saglabātu cenu stabilitāti. Tas ir nepieciešamais un galvenais ieguldījums, ko monetārā politika sniedz ilgtspējīgas tautsaimniecības izaugsmes, darba vietu radīšanas un finanšu stabilitātes veicināšanā. Visi spēcīgās finanšu tirgus spriedzes periodā veiktie nestandarta pasākumi (pastiprinātais kredītēšanas atbalsts un "Vērtspapīru tirgu programma") pilnībā atbilst Padomes pilnvarām un pēc savas būtības ir īslaicīgi pasākumi. Padome joprojām stingri apņēmusies saglabāt cenu stabilitāti vidējā un ilgākā termiņā. Monetārās politikas nostāja un kopējais likviditātes nodrošinājums tiks attiecīgi koriģēts. Tāpēc Padome arī turpmākajā periodā ļoti uzmanīgi sekos visām norisēm.

Tagad – par tautsaimniecības analīzi. Euro zonas ekonomiskā aktivitāte pēc straujā krituma perioda pieaugusi kopš 2009. gada vidus. 2010. gada 1. ceturksnī euro zonas reālais IKP salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni palielinājās par 0.2%. Pieejamie tautsaimniecības dati un uz apsekojumiem pamatotie rādītāji liecina, ka 2010. gada 2. ceturksnī ekonomiskā aktivitāte kļuva spēcīgāka un pieejamie 3. ceturkšņa dati ir labāki, nekā gaidīts. Vērtējot turpmākās norises un ņemot vērā īslaicīgu ietekmi, Padome joprojām gaida, ka euro zonas valstīs un tautsaimniecības sektoros mērenā un joprojām

nevienmērīgā tempā turpināsies reālā IKP pieaugums. Pasaulē notiekošajai izaugsmei un tās ietekmei uz euro zonas eksporta pieprasījumu, kā arī labvēlīgajai monetārās politikas nostājai un pasākumiem, kas veikti, lai atjaunotu finanšu sistēmas funkcionēšanu, vajadzētu turpināt stimulēt euro zonas tautsaimniecību. Taču gaidāms, ka aktivitātes atjaunošanos mazinās vairākos sektoros notiekošais bilanču koriģēšanas process un darba tirgus perspektīvas.

Padome uzskata, ka šīs tautsaimniecības perspektīvas riski nenoteiktības apstākļos ir kopumā līdzsvaroti. Pastāv augšupvērstis risks, ka pasaules tautsaimniecība un ārējā tirdzniecība var atveseļoties straujāk, nekā pašlaik paredzēts, tādējādi papildus veicinot euro zonas eksportu. Runājot par lejupvērstiem riskiem, saglabājas bažas par spriedzes atjaunošanos finanšu tirgos, jaunu naftas un citu preču cenu kāpumu un protekcionisma spiedienu, kā arī globālās nelīdzsvarotības haotiskas korekcijas iespējamību.

Runājot par cenu dinamiku, euro zonas SPCI gada inflācija jūlijā saskaņā ar *Eurostat* ātro aplēsi paaugstinājās līdz 1.7% (jūnijā – 1.4%), visticamāk – augšupvērsto bāzes efektu dēļ saistībā ar enerģijas un pārtikas komponentu. Gaidāms, ka dažos nākamajos mēnešos būs vērojamas turpmākas SPCI gada inflācijas svārstības pašreizējā līmenī. Runājot par nākotni, 2011. gadā kopumā vajadzētu saglabāties mērenai inflācijai, jo to labvēlīgi ietekmēs nelielais iekšzemes cenu spiediens. Vidēja un ilgāka termiņa inflācijas gaidas joprojām stingri turas līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam.

Riski, kas apdraud cenu dinamikas perspektīvu, pamatā ir līdzsvaroti. Vidējā termiņa augšupvērstie riski īpaši saistīti ar preču cenu attīstību. Turklāt netiešo nodokļu un administratīvi regulējamo cenu kāpums varētu būt spēcīgāks, nekā pašlaik gaidīts, jo nākamajos gados nepieciešama fiskālā konsolidācija. Vienlaikus iekšzemes cenu un izmaksu dinamikas riski ir ierobežoti. Kopumā Padome ļoti uzmanīgi sekos visu pieejamo cenu rādītāju turpmākajai attīstībai.

Tagad – par monetāro analīzi. M3 gada pieauguma temps 2010. gada jūnijā kļuva pozitīvs (0.2%; maijā – –0.1%). Privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps vēl nedaudz pieauga, taču joprojām bija neliels (0.3%). Kopā šie dati vēl arvien apstiprina novērtējumu, ka monetārās ekspansijas pamattempis ir mērens un vidējā termiņā inflācijas spiediens ir ierobežots. M3, dažu tā sastāvdaļu un M3 neietilpstošo bilances posteņu īsā termiņa dinamika joprojām ir svārstīga, un šāds svārstīgums var saglabāties.

Iepriekš vērotā procentu likmju konfigurācijas lielā ietekme uz monetāro dinamiku, kas vēl arvien ietekmē naudas apjoma kāpuma pamattempu, šķiet, pakāpeniski mazinās. Tas nozīmē, ka stāvās ienesīguma līknes lejupvērstā ietekme un ar to saistītā līdzekļu pārvietošana uz ilgāka termiņa noguldījumiem un vērtspapīriem ārpus M3 faktisko M3 pieaugumu pakāpeniski ietekmē mazāk. Vienlaikus M1 gada kāpuma temps turpināja samazināties, lai gan 2010. gada jūnijā tas joprojām bija spēcīgs (9.2%). Daļēji tas atspoguļo nedaudz augstākas noguldījumu uz nakti turēšanas izvēles izmaksas salīdzinājumā ar citiem īstermiņa noguldījumiem.

Joprojām zemais privātajam sektoram izsniegto banku aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps turpina sevī slēpt savstarpēji kompensējošas norises – arvien pozitīvāku majsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma pieaugumu un stabilizētu negatīvu nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpumu. Nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma novēlota reakcija uz ekonomiskās aktivitātes norisēm ir normāla ekonomiskās attīstības cikla iezīme.

Līdz jūnijam pieejamie dati liecina, ka pēc vairāku mēnešu izaugsmes šā gada sākumā banku kopējo bilanču apjoms vairs nav palielinājies. Bankām joprojām gaidāms sarežģīts uzdevums – paplašināt aizdevumu pieejamību nefinanšu sektoram, kad atjaunosies pieprasījums. Nepieciešamības gadījumā bankām vajadzētu risināt šo sarežģīto uzdevumu, nesadalot peļņu un pievēršoties tirgum, lai turpmāk nostiprinātu kapitāla bāzi vai pilnībā izmantotu valdības atbalsta pasākumus rekapitalizācijai.

Šajā saistībā Padome atzinīgi vērtē visā ES veikto stresa testu, ko sagatavoja un īstenoja Eiropas Banku uzraugu komiteja (CEBS) un nacionālās uzraudzības iestādes ciešā sadarbībā ar ECB. Šis stresa tests bija visaptverošs un precīzs, un tā rezultāti apstiprina ES un euro zonas banku sistēmas spēju kopumā pretoties nopietniem ekonomiskiem un finanšu šokiem. Stresa tests arī būtiski uzlaboja pašreizējo finanšu stāvokļa un riska darījumu apjoma caurredzamību 91 iestādē, kas piedalījās testā. Tādējādi šis tests ir būtisks solis ceļā uz tirgus uzticēšanās atjaunošanu.

Padome arī atzinīgi vērtē nacionālo iestāžu apņemšanos sniegt atbalsta iespējas bankām, ja privātā sektora līdzekļi nav pietiekami. Līdzsvarotas bilances, efektīva risku vadība un caurredzami, spēcīgi uzņēmējdarbības modeļi ir galvenie nosacījumi, lai stiprinātu banku spēju pretoties šokiem un nodrošinātu pienācīgu finansējuma pieejamību, tādējādi veidojot ilgtspējīgas izaugsmes, darba vietu radīšanas un finanšu stabilitātes pamatus.

Apkopojot var teikt, ka pašreizējās galvenās ECB procentu likmes joprojām ir atbilstošas. Ņemot vērā visu jauno informāciju, kas kļuvusi pieejama kopš Padomes 2010. gada 8. jūlija sanāksmes, gaidāms, ka politikai svarīgajā vidējā termiņā cenu norises joprojām būs mērenas, jo tās labvēlīgi ietekmēs zemais iekšzemes cenu spiediens. Pieejamie tautsaimniecības dati un uz apsekojumiem pamatotie rādītāji liecina, ka 2010. gada 2. ceturksnī ekonomiskā aktivitāte kļuvusi spēcīgāka un pieejamie 3. ceturkšņa dati ir labāki, nekā gaidīts. Ņemot vērā vairākus īslaicīgus faktorus, Padome paredz, ka arī turpmāk euro zonas tautsaimniecības izaugsmes temps būs mērens un joprojām nevienmērīgs nenoteiktības apstākļos. Tautsaimniecības analīzes un monetārās analīzes rezultātu salīdzinājums apstiprina, ka vidējā termiņā saglabājas ierobežots inflācijas spiediens, – par to liecina monetāro rādītāju un kredītu atlikuma neliels kāpums. Kopumā Padome gaida, ka vidējā termiņā tiks saglabāta cenu stabilitāte, tādējādi veicinot euro zonas mājsaimniecību pirktpēju. Inflācijas gaidas joprojām tiek stingri noturētas līmenī, kas atbilst mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Noturīga inflācijas gaidu stabilizācija joprojām ir ļoti būtiska.

Runājot par fiskālo politiku, būtiski, lai 2011. gada un turpmāko gadu budžeta plāni atspoguļotu stingru apņemšanos atjaunot valsts finanšu stabilitāti. Ņemot vērā ārkārtējo fiskālās situācijas pasliktināšanos pēdējos divos gados, steidzami jāīsteno ticamas vidēja termiņa konsolidācijas stratēģijas, lai atjaunotu finanšu ilgtspēju un radītu pietiekamu budžeta elastību. Valstu budžeta mērķiem jāatbilst vismaz tām fiskālās konsolidācijas prasībām, kas noteiktas attiecīgajās pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrās. Ja pašreizējie plāni nespēj nodrošināt galvenā mērķa – apturēt un samazināt valdības parāda rādītāja kāpumu – izpildi, var būt nepieciešami vērienīgāki mērķi, kādus jau noteikušas vairākas euro zonas valstis. Turklāt visām valstīm jānorāda pārlicinoši fiskālās koriģēšanas pasākumi, pievēršot galveno uzmanību izdevumiem, un turpmākajos gados nepieciešamības gadījumā jābūt gatavām īstenot papildu pasākumus.

Tālejošu strukturālo reformu īstenošana ir īpaši nozīmīga, lai veicinātu fiskālās konsolidācijas procesu, nodrošinātu pareizu euro zonas funkcionēšanu un stimulētu plašākas ilgtspējīgas izaugsmes perspektīvas. Būtiskas reformas īpaši nepieciešamas tajās valstīs, kurās pagātnē bija vērojams konkurētspējas zudums vai kurās ir liels fiskālais un ārējais deficīts. Pasākumiem jānodrošina darba samaksas noteikšanas process, kas ļautu elastīgi koriģēt darba samaksu atbilstoši bezdarba situācijai un konkurētspējas zudumiem. Ražīguma kāpuma nostiprināšanas reformas tālāk veicinātu šo tautsaimniecību korekcijas procesu.

Šajā "Mēneša Biļetenā" iekļauti trīs raksti. Pirmajā rakstā aplūkota naftas cenu dinamika un tās ietekme uz euro zonas inflāciju un tautsaimniecības aktivitāti. Otrajā rakstā analizētas pasaules un euro zonas tirdzniecības jaunākās norises. Trešajā rakstā sniegts pārskats par euro zonas ieguldījumu fondu jauno, saskaņoto ECB statistiku.